

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ УКРАЇНИ

Міжук В. В.

адвокат

м. Чернівці, Україна

Стаття 3 Загальної декларації прав людини закріплює, що кожна людина має право на життя, на свободу та на особисту недоторканність. Наведені положення міжнародних стандартів відображено в Основному Законі України (ст. 3 Конституції), на підставі чого життя і здоров'я людини визнані в Україні найвищою соціальною цінністю.

Отже, правовою реакцією держави на вчинення кримінальних правопорушень в місцях несвободи є призначення судом особі покарання з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими (ч. 1 ст. 1 КВК України).

Водночас, підкреслюючи надзвичайну цінність людського життя, законодавець виділив в окрему статтю кримінально-виконавчого закону право засуджених на особисту безпеку (ст. 10 КВК України), закріпивши відповідні гарантії та алгоритм захисту цього невід'ємного права людини. Це повною мірою охоплює фундаментальні правові основи захисту найвищої соціальної цінності у місцях несвободи.

Однак на практиці, як показує кримінальна статистика ми маємо невтішну тенденцію вчинення з боку засуджених, які відбувають покарання нових кримінальних правопорушень. Виникає запитання? Якщо в місцях несвободи засуджені відбуваючи покарання, мають можливість вчиняти нові кримінальні правопорушення, то виникають сумніви в досконалості такої системи взагалі, як невід'ємного атрибуту держави, призначеного для запобігання і протидії злочинності.

Варто зазначити на тому, що суспільна небезпечність вчинених в місцях несвободи кримінальних правопорушень має свою специфіку й підвищується тим, що їх вчинення не лише завдає шкоду життю та здоров'ю людей, а й у ряді випадків порушує нормальну діяльність пенітенціарних установ і формує у суспільстві не довіру до правосуддя. Крім того, вчинювані засудженими у місцях несвободи кримінальні правопорушення, містять у собі деструктивне для цих місць начало, що підвищує суспільну небезпечність таких діянь.

Отже, вчинення у місцях несвободи кримінального правопорушення, свідчать про вперте небажання певної категорії засуджених стати на

шлях виправлення, виконувати законні вимоги персоналу місць несвободи, дотримання яких продиктовано необхідністю досягнення мети покарання, а також кримінально-виконавчого законодавства.

Більше того, вчинення у місцях несвободи кримінального правопорушення, завдає значної шкоди належній організації процесу виконання покарань, виховному впливу на основну масу засуджених, послаблює авторитет персоналу місць несвободи, розвиває у матриці засуджених правовий нігілізм, а також підриває віру в справедливість, силу закону.

Слід зазначити, що звернення до кримінологічної характеристики вчинення у місцях несвободи кримінального правопорушення, пов'язано з продовженням процесу домінування покарань, пов'язаних із позбавленням волі, у структурі покарань за вчинення злочинів в Україні, що спричиняє найбільшу питому вагу засуджених (понад 60 %), які відбувають покарання у місцях несвободи. З іншого боку, не можемо не відзначити той факт, що сукупність суспільних відносин, які виникають у процесі виконання та відбування покарання у місцях несвободи, породжують таке явище, як злочинність. Причому усі без виключення вчені в один голос відзначають підвищену суспільну небезпечність злочинних проявів в місцях несвободи, виділяючи так звані «пенітенціарний рецидив», як найнебезпечніший різновид рецидивної злочинності [1, с. 123]. І, як справедливо зазначає Ю. М. Антонян, «судити про стан злочинності можна передусім за станом, динамікою і структурою найнебезпечніших злочинів – убивств, оскільки такі діяння частіше офіційно фіксують порівняно з іншими злочинами» [2, с. 17].

У зв'язку з викладеним зазначимо, що кримінологічна характеристика кримінального правопорушення, що вчиняється в місцях несвободи на наш думку, сприяє осмисленню всього різноманіття злочинних проявів серед засуджених і тим самим збагаченню нашого уявлення про проблему запобігання пенітенціарної злочинності в цілому. Уявляється, що крім загальнотеоретичного сенсу вивчення кримінологічної характеристики кримінального правопорушення, що вчиняється в місцях несвободи, дослідження має своїм практичним результатом виявлення характерних особливостей такої характеристики і на цій основі запропонувати шляхи і заходи, спрямовані на її поліпшення.

Водночас вивчення кримінологічної характеристики кримінального правопорушення, що вчиняється в місцях несвободи, дає можливість сформулювати її як сукупність певних відомостей про стан чогось або когось, а не чиясь діяльність.

У свою чергу, термін «характеристика» (від гр. «той, що служить відмітною ознакою») – опис, аналіз, оцінювання певних явищ, відмітних особливостей когось або чогось [3, с. 729]. У науковому обігу досить давно існує поняття «кримінологічна характеристика» злочинності або окремого виду злочину. Проте єдиної думки щодо елементів або ознак, які містить у собі це поняття, у сучасній кримінології немає. Учені

пропонують широке і вузьке трактування цього поняття, яке залежить від сукупності ознак та елементів, що належать до поняття кримінологічної характеристики.

Так, у широкому значенні вважають, що «кримінологічна характеристика» містить у собі дані, які охоплюють кількісно-якісні показники окремих видів (груп) злочинів; характеризують особу злочинця, причини та умови вчинення злочинів, а також заходи запобіжного впливу [4, с. 22]. Щодо вузького значення цього поняття, то вчені вважають, що така характеристика не має вмещувати причини та умови вчинення злочинів, а також заходи запобіжного впливу [5, с. 78]. Так, на думку І. М. Данышина, цей термін охоплює рівень, коефіцієнти, структуру та динаміку злочинів, описання особистостей тих, хто їх учиняє, мотиви й цілі їх злочинної поведінки [6, с. 8–9].

За результатами аналізу літературних джерел кримінологічна характеристика може бути визначена як сукупність достатніх даних про злочинність взагалі, окремих видів (груп) злочинів, що використовуються для розроблення та реалізації заходів профілактичного характеру. Саме це поняття визначає поширеність злочинів, детермінант, способів учинення, їх мотивацію, а також особливості суб'єктів злочинів [7, с. 8–9].

Під час дослідження кримінологічної характеристики кримінального правопорушення, що вчиняється в місцях несвободи ми пропонуємо дотримуватися традиційного підходу щодо визначення поняття «кримінологічна характеристика», що містить у собі такі елементи: кількісно-якісні показники цих злочинів (рівень, динаміка, структура); характеристику осіб, які їх учиняють, потерпілих та комплекс детермінант цих кримінальних правопорушень, а також заходи їх запобігання.

Висновок. З огляду на викладене, кримінологічна характеристика кримінального правопорушення, що вчиняється в місцях несвободи має передбачати такі її складові: 1) стан і тенденції вчинення засудженими в місцях несвободи кримінального правопорушення; 2) причини та умови вчинення засудженими в місцях несвободи кримінального правопорушення;; 3) характеристика особи, яка вчиняє в місцях несвободи кримінальне правопорушення; 4) характеристика жертви кримінального правопорушення в місцях несвободи; 5) заходи запобігання вчинення засудженими в місцях несвободи нового кримінального правопорушення.

Література:

1. Копотун І. М. Запобігання злочинам, що призводять до надзвичайних ситуацій у виправних колоніях : моногр. / Копотун І. М. – К. : ПП «Золоті ворота», 2013. – 472 с.

2. Антонян Ю. М. Уголовная политика России в свете криминологического анализа / Ю. М. Антонян // Организационно-правовое, психолого-педагогическое и социально-экономическое обеспечение Концепции развития уголовно-исполнительной системы Российской Федерации до 2020 года : современное состояние и перспективы : сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф. (Рязань, 27–28 окт. 2011 г.) : в 2 т. – Рязань : Академия ФСИН России, 2011. – Т. 1. – С. 14–17.
3. Словник іншомовних слів / за ред. члена-кореспондента АН УРСР О. С. Мельничука. – К. : Гол. ред. Укр. Рад. енцикл. Академії наук Української РСР, 1975. – 776 с.
4. Варчук Т. В. Криминология : учеб. пособие / Варчук Т. В. – М. : ИНФРА–М, 2002. – 298 с.
5. Криминология : учебник для вузов / под общ. ред. доктора юрид. наук, проф. А. И. Долговой. – М. : Изд-во НОРМА, 2000. – 784 с.
6. Криминологія. Особлива частина / за ред. І. М. Даньшина. – Х. : Право, 1999. – 232 с.
7. Курс криминології. Особлива частина : підруч. [у 2 кн.] / [Корнієнко М. В., Романюк Б. В., Мельник І. М. та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – Кн. 2. – 480 с.

ЕЛЕКТРОННИЙ ПАРЛАМЕНТ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Міхровська М. С.

кандидат юридичних наук,

докторант Науково-навчального інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Цифрова термінологія, що набула надзвичайної популярності через стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій по всьому світу, на сьогодні налічує в собі чимало понять, які потребують з'ясування їх суті та особливостей. Одним з таких термінів на сьогодні є електронний парламент.

Отже, електронний парламент ставить технології, знання та стандарти в основу своїх бізнес-процесів і втілює цінності співпраці, інклюзивності, участі та відкритості для людей [1].

На відміну від інших суміжних термінів, таких, як «електронний уряд» чи «електронна демократія», визначення поняття «електронний